

Zápis ze 4. jednání Výboru pro indikátory udržitelného rozvoje Rady vlády pro udržitelný rozvoj

Termín a místo konání

Úterý 21. října 2016, hlavní budova Úřadu vlády České republiky, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1 - Malá Strana, místnost č. 47

Přítomni

Jakub Cach (SMO ČR), Šárka Daňková (ÚZIS), Zuzana Drhová (ÚV MLP), Aneta Haimannová (OUR ÚV), Tomáš Hák (COŽP UK), Otakar Hampl (MZe), Jiří Hrbek (ČSÚ), Vladimír Hulík (MŠMT), Anna Kárníková (OUR ÚV), Olga Kastlová (MD), Václav Klusák (OUR ÚV), Jan Kovanda (COŽP UK/STUŽ), Petra Kubálková (Česká ženská lobby), Lucie Kureková (Rada vysokých škol), Aleš Kuták (OUR ÚV), Markéta Linxová (MŽP), Milan Maděra (OUR ÚV), Zbyněk Machát (OUR ÚV), Jan Mareš (OUR ÚV), Bedřich Moldan (COŽP UK), Ivan Neumaier (MPO), Pavel Novák (MPSV), Anna Pasková (MŽP), Tereza Ponocná (CENIA), Jan Potucký (ČRDM), Peter Smolík (Glopolis), Václav Šebek (OUR ÚV), Kateřina Stonawská (MZe), (Martina Václavíková (MZV), Eliška Valinová (ČSÚ), Julius Vávra (MSp), Miloslava Veselá (ČSÚ), Jiří Vrabel (CBCSD/Ekotoxa).

Program jednání

- 1) Zahájení
- 2) Informace o stavu přípravy indikátorů strategického dokumentu *Česká republika 2030*
 - *Zhodnocení procesu přípravy indikátorů dokumentu Česká republika 2030*
 - *Projednání hlavních rysů návrhu*
 - *Klíčová oblast Lidé a společnost*
 - *Klíčová oblast Udržitelný hospodářský model*
 - *Klíčová oblast Udržitelný rozvoj sídel a území*
 - *Klíčová oblast Ekosystémy*
 - *Klíčová oblast ČR podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě*
 - *Klíčová oblast Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj*

K bodu programu č. 1: Zahájení

Jiří Hrbek (ČSÚ) přivítal přítomné a představil program jednání.

Anna Kárníková (OUR) informovala o zasedání Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) dne 18.10.2016., kde byla projednána aktuální verze draftu ČR 2030. Vzhledem k připomínkám ze strany členů RVUR a nutnosti je vypořádat byl termín vložení dokumentu do mezirezortního připomínkového řízení odložen o jeden měsíc, tedy do 30.11.2016. Na žádost předsedy vlády bude připomínkové řízení trvat pět týdnů a termín předložení dokumentu vládě bude proto prodloužen do konce února. Po vypořádání připomínek a před jeho předložením vládě dokument znovu projedná RVUR. Indikátory k jednotlivým specifickým cílům budou přílohou dokumentu.

Dle **Jiřího Hrbka (ČSÚ)** by v důsledku prodloužení termínu neměla příprava indikátorů ztrácet na dynamice, protože záměrem je vložit seznam indikátorů již do mezirezortního připomínkového řízení. Vzhledem k současnému stavu doporučil rozdělit indikátory v návrhu předloženém výboru na již existující a proxy indikátory, které se budou na základě návrhu dopracovávat.

Bedřich Moldan (COŽP) doplnil, že členové a členky výboru by měli o takovémto dělení indikátorů dále diskutovat. Cíl vložit návrh indikátorů do mezirezortního připomínkového řízení považuje za ambiciózní, ale splnitelný. Navrhl přidat do indikátorového listu jako další kritérium „stav indikátoru“ a věnovat čas především dojednání jednotlivých indikátorů s příslušnými gestory.

Anna Kárníková (OUR) považuje za relevantní dělení indikátorů na zavedené a nové. Zdůraznila, že indikátory by se vždy měly vztahovat ke specifickým cílům.

Dle **Jiřího Hrbka (ČSÚ)** je žádoucí vložit do mezirezortního připomínkového řízení kvalitně zpracované indikátorové listy. Pokud se nepodaří návrh dopracovat v daném termínu, navrhl vztáhnout indikátory na úroveň strategických cílů.

Bedřich Moldan (COŽP) připomněl, že po mezirezortním připomínkovém řízení (dále jen „MPŘ“) může stále dojít ke změnám ve strategickém rámci a seznam indikátorů, který byl rozeslán jako podklad pro jednání Výboru pro indikátory, je předběžný návrh, který bude dále rozpracován. Klíčové je v tuto chvíli jednání s gestory.

Martina Václavíková (MZV) se vzhledem k možným změnám ve strategických a specifických cílech přiklonila k zařazení rámcových indikátorů k jednotlivým oblastem. Vznese dotaz ohledně vymezení gestorství, periodicity vykazování a začátku naplňování strategického rámce.

Anna Kárníková (OUR) informovala o tom, že Zpráva o kvalitě života a její udržitelnosti bude zpracována jednou za dva roky. Úřad vlády si vyžádá data od jednotlivých gestorů a na jejich základě poté zprávu vypracuje. Rozhodnutí vztahovat indikátory ke specifickým cílům je pevně ukotveno v architektuře dokumentu, proto zamítla návrh vztahovat indikátory k vyšší úrovni strategických cílů nebo klíčových oblastí. Nejedná se o kontextové indikátory ke strategickým cílům, ale indikátory, které měří naplňování specifických cílů.

Dle **Otakara Hampla (MZe)** bude stále docházet ke změnám na úrovni strategických i specifických cílů na základě současných diskuzí i MPŘ a je proto třeba pracovat na komplexní rovině celé strategie, klíčových oblastí a strategických cílů. Do roku 2030 budeme zřejmě schopni měřit cíle,

které nejsme schopni měřit teď. Měli bychom také rozlišovat mezi gestory i zdroji. Gestori by měli nejen dodávat data, ale také je kontextově komentovat.

Zuzana Drhová (ÚV MLP) považuje proces rozdělení indikátorů na stávající a nové za přínosný i z hlediska zmapování, jaká chybějící data by bylo potřeba sbírat. Na státní úrovni dle jejího názoru systém sbírání a kombinace dat chybí. ASZ by se ráda zapojila do tohoto procesu i do formulace nových indikátorů.

Jan Kovanda (COŽP UK/STUŽ) informoval o své zkušenosti z účasti na tvorbě indikátorového systému Evropské strategie udržitelného rozvoje. Oba procesy mají společnou snahu každému cíli přiřadit indikátory, které by cíl mohly měřit. Pro některé cíle Evropské strategie udržitelného rozvoje indikátory neexistovaly a nedaly se proto vyhodnotit (indikátory nebyly metodicky vydiskutované a neexistovala data, která by je naplnila). Proto se přistoupilo k zařazení tzv. proxy indikátorů, které cíle naplňují jen z části, protože nejsou dostupná data, která by byla schopna cíl pokrýt kompletně. Eurostat, který tvořil indikátorový systém v rámci své pracovní skupiny, pověřil pracovní podskupiny pro určité oblasti dopracováním indikátorů, které pro konkrétní cíle chybí. Tento proces je ale záležitostí několika let.

Dle **Anny Kárníkové (OUR)** by měl být seznam indikátorů vnímán jako otevřený strategický dokument, který musí překonat rozpor mezi tím, co již měříme a co má smysl měřit. Zdůraznila také, že dokument může doznávat změn každé dva roky. Informovala o tom, že RVUR dala OUR ÚV mandát pokračovat ve finalizaci dokumentu v duchu dosavadního vývoje, přičemž devadesát procent specifických cílů je již stabilních a u zbytku se jedná pouze o reformulaci jazyka. Pro práci na indikátorech už má proto Výbor pevnou základnu.

Markéta Linxová (MŽP) vyjádřila svůj souhlas s tím, že je z hlediska vyhodnocení strategického rámce klíčové, aby cíle byly měřitelné a aby se indikátory vztahovaly ke specifickým cílům.

Olga Kastlová (MD) považuje za důležité, aby byli co nejdříve identifikováni gestori jednotlivých indikátorů.

K bodu programu č. 2: Informace o stavu přípravy indikátorů strategického dokumentu Česká republika 2030

Klíčová oblast Lidé a společnost

Milan Maděra (OUR) stručně prezentoval klíčovou oblast Lidé a společnost, jejíž cíle již mají až na drobné výjimky finální podobu. Indikátory v jednotlivých podkapitolách jsou v jednání s příslušnými gestory (rodina a komunita: MPSV, práce: ČSÚ a MPSV, nerovnost: ČSÚ, vzdělávání: MŠMT, zdraví: ČSÚ, ÚZIS). Indikátory v podkapitole kultura bude teprve třeba dopracovat, neboť cíle v této oblasti jsou z podstaty hůře měřitelné, než cíle v ostatních podkapitolách.

Peter Smolík (Glopolis) představil požadavek České ženské lobby členit všechny indikátory i na základě genderu.

Bedřich Moldan (COŽP) navrhl dát si pozor na duplikaci indikátorů mezi klíčovou oblastí Lidé a společnost a dalšími oblastmi (např. pro téma znečištění životního prostředí).

Martina Václavíková (MZV) požádala o zapojení Ministerstva zahraničních věcí jak gestora problematiky globálního rozvojového vzdělávání do formulace indikátorů ke strategickému cíli číslo čtyři.

Dle **Vladimíra Hulíka (MŠMT)** k většině navržených indikátorů v podkapitole vzdělávání nejsou data a nevidí ani možnost jak je v dohledné době sbírat. Dle jeho názoru je nutné vzít v úvahu, že indikátory týkající se socio-ekonomického zázemí jsou vázány ochranou osobních dat.

Jan Kovanda (COŽP UK/STUŽ) upozornil, že u strategického cíle číslo šest je sedm podcílů a ani jeden indikátor.

Anna Kárníková (OUR ÚV) potvrdila, že návrhy a dopracování indikátorů ke specifickým cílům jsou od tohoto Výboru očekávány.

Otakar Hampl (MZe) uvedl, že se diskutuje zahrnutí cíle ke stabilitě rodiny. Indikátory u specifických cílů podkapitoly Rodina a komunita jsou jinak běžně používané. Nevidí problém v zahrnutí takových indikátorů, které nelze přiřadit k jednotlivým specifickým cílům.

Jan Kovanda (COŽP UK/STUŽ) doplnil, že u Strategického rámce udržitelného rozvoje byly indikátory přiřazeny pouze ke klíčovým osám (např. indikátor ekologické stopy) a ani v rámci těchto šesti os nebylo jednoduché určit, ke které jednotlivé indikátory patří. Pokud bychom se snažili přiřadit indikátory striktně ke specifickým cílům, mohlo by dojít k tomu, že budou klíčové indikátory chybět.

Jiří Hrbek (ČSÚ) zdůraznil, že za 137 indikátorů stojí v jejich dělení (např. regionálním dělení) velké množství dat. Je třeba si uvědomit, že s každým novým indikátorem narůstá množství dat geometrickou řadou.

Klíčová oblast Udržitelný hospodářský model

Václav Šebek (OUR ÚV) poděkoval všem, kteří se podíleli na formulaci indikátorů v návrhu. Od předchozí verze došlo ke sloučení některých indikátorů, u kterých bylo zjištěno, že se jedná o dva řezy stejného indikátoru. V návrhu jsou dva indikátory, které jsou sbírány v zahraničí Světovou bankou a Eurostatem a nepochází z ČSÚ – dotázal se, kdo by v takovém případě měl být gestorem.

Jiří Hrbek (ČSÚ) uvedl, že by v tuto chvíli měl být jako gestor uveden Úřad vlády a jako zdroj dat zahraniční instituce.

Jan Kovanda (COŽP UK/STUŽ) vznesl připomínku k indikátoru „efektivita využívání zdrojů“, u něž je v definici uvedeno, že se bude měřit materiálová náročnost a současně materiálová produktivita, která je její převrácenou hodnotou. Dle jeho názoru není nutné zahrnovat obě hodnoty, protože se jejich vypovídací hodnota shoduje. Kromě materiálové náročnosti doporučil také měřit spotřebu materiálů, která ovlivňuje zátěž na životní prostředí (dochází k tzv. relativnímu decouplingu, tedy že HDP roste rychleji než spotřeba materiálu, ale ta je stále vysoká). Univerzita Karlova byla původně uvedena jako gestor tohoto indikátoru, ale v nové verzi návrhu je již jen ČSÚ. Univerzita Karlova ale stále může nabídnout zkušenosti, které s touto problematikou má.

Jiří Hrbek (ČSÚ) doplnil, že v některých případech (např. u indikátorů od Ministerstva zemědělství) řada dat vzniká na ČSÚ, ale rezorty je dále využívají. V tomto případě navrhuje uvést obě instituce jako spolugestory, popř. jen rezorty bez ČSÚ.

Václav Šebek (OUR ÚV) se dotázal, zda je v případě relativní a absolutní hodnoty (např. u materiálové produktivity a spotřeby materiálu) možné uvést obě hodnoty, popř. vytvořit sloučený indikátor.

Jan Kovanda (COŽP UK/STUŽ) je názoru, že název indikátoru „efektivita využívání zdrojů“ je dostatečně obecný a mohou u něj být uvedeny obě tyto hodnoty.

Klíčová oblast Udržitelný rozvoj sídel a území

Jan Mareš (OUR ÚV) poděkoval za spolupráci E. Valinové, Odboru pro sociální začleňování ÚV ČR, Odboru územního plánování MMR a MŽP a informoval o tom, že ne všechny indikátory poskytnuté ze strany MŽP jsou v aktuálním návrhu zapracovány. V nadcházejících týdnech budou probíhat další jednání. Počet indikátorů v této klíčové oblasti se podařilo zredukovat na 45 a z nich již chybí vypracovat 15. V případech sporného gestorství je zatím v indikátorových listech uveden Úřad vlády. V návrhu se již objevují indikátory, které lze považovat za proxy indikátory (např. podpora malého a středního podnikání, sociální bydlení). Chybí dopracovat indikátory k MHD, dostupnosti veřejných služeb a prostupnosti měst. Pro indikátor počet obyvatel ve městech bydlících dále než 300 od zastávky MHD lze dočasně využít plány udržitelné městské mobility, které ale mají jen velká města.

Klíčová oblast Ekosystémy

Jiří Hrbek (ČSÚ) informoval, že ČSÚ je gestorem 5 ze 17 indikátorů se v této kapitole.

Aleš Kuták (OUR ÚV) představil indikátory pro oblast Ekosystémy, v níž k nejpodstatnější změně došlo na základě diskuze s Výzkumným ústavem vodohospodářským. Z důvodu měnícího se obsahu, rozsahu a požadavků na to, co to znamená „vyhovující stav vodních útvarů“ byl syntetický indikátor stav vodních útvarů nahrazen dvěma dílčími indikátory - dusičnanový dusík a fosfor, u nichž je jasná kontinuita v čase. U vývozu/dovozu surového dřeva požádal ČSÚ o doplnění vhodné klasifikace (k dispozici jsou klasifikace od OECD, OSN a Eurostatu), na jejímž základě bude určen i dominantní zdroj informací. V oblasti Ekosystémy jsou dva indikátory, které se buď podaří dopracovat, nebo budou nahrazeny jiným indikátorem – jedná se o retenci vody v území (experimentálně vytváří MŽP v rámci Národního akčního plánu k adaptaci na změnu klimatu) a který bude doplněn ve spolupráci s Výzkumným ústavem vodohospodářským a Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půd. Druhým takovým indikátorem je podíl nefragmentované krajiny (indikátor, jak je v současnosti postaven, se může pouze zhoršovat).

Markéta Linxová (MŽP) doplnila, že v kapitole Krajina jsou indikátory, které nejsou přiřazeny k žádnému specifickému cíli. Upozornila také na to, že nejsou zapracovány specifické cíle, které navrhovalo MŽP.

Aleš Kuták (OUR ÚV) požádal o písemné zaslání této připomínky.

Bedřich Moldan (COŽP) se vyjádřil k otázce fragmentace krajiny. Pokud je opravdu cílem fragmentaci krajiny snižovat, měli bychom najít indikátor, který to bude sledovat. Jestli tento cíl není splnitelný, protože se fragmentace neustále zvyšuje, měli bychom jej přeformulovat či úplně vypustit. Obecně je názoru, že byla v této oblasti podceněna voda a nesouhlasí s upuštěním od sledování stavu vodních útvarů, který považuje za základní údaj, který se objevuje i v Rámcové směrnici o vodní politice. Ve strategii Ministerstva zemědělství je celá řada záležitostí, které se týkají vody a které draft ČR 2030 nereflektuje (zejména oblast Udržitelný hospodářský model). Stejně tak by měla být voda doplněna i do oblasti Udržitelný rozvoj sídel a území.

Aleš Kuták (OUR ÚV) doplnil k otázce fragmentace krajiny, že metodika, jak je v současnosti používána, posuzuje stejně zatíženou silnici neprůchodnou bez zprůchodňujících opatření napříč (pokud má víc než 2000 vozidel za 24 hodin) jako silnici, která zprůchodňující opatření má. Zátěž je tedy jediné kritérium, protože neexistuje vyhodnocení účinnosti zprůchodňujících opatření. V otázce stavu vodních toků by zahrnutí tohoto indikátoru vyžadovalo přepočítání původních výsledků na novou metodiku ze strany MŽP (pro zajištění porovnatelnosti výsledků vyhovujícího stavu ve 3. hodnotícím období s výsledky za 1. a 2. hodnotící období). Stablně se takto data přepočítávají v ročence dopravy, ale zpravidla jde o jednodušší jevy než v oblasti životního prostředí. Indikátor byl proto vyřazen na doporučení Výzkumného ústavu vodohospodářského, z toho důvodu nemožnosti zajistit kontinuitu dat.

Otakar Hampl (MZe) doplnil, že Ministerstvo zemědělství bude dále uplatňovat připomínky k této oblasti. Navrhl změnit název kapitoly na Ekosystémy a hospodaření v krajině.

Dle **Jiřího Hrbka (ČSÚ)** cílem v některých případech může být i zpomalení zhoršování hodnot jednotlivých indikátorů. Zdůraznil, že indikátory z rezortních strategií by měli zůstat v nich a do této strategie by se měli promítnout jen ty indikátory, které skutečně naplňují cíle.

Klíčová oblast Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě

Anna Kárníková (OUR ÚV) informovala o tom, že k této oblasti proběhla diskuse na 8. Výboru pro koordinaci pozic ČR k udržitelnému rozvoji. Některé indikátory z této diskuze jsou již v předloženém návrhu zachyceny, další budou doplněny. Indikátory pro tuto oblast jsou standardně měřeny podíl zahraniční rozvojové pomoci na HDP, nový indikátor TOSSD (*total official support for sustainable development*), který vzniká v rámci OECD, existence metodiky pro koherenci politik pro veřejnou správu a počet strategických dokumentů, které byly hodnoceny v rámci této metodiky, počet Čechů a Češek v mezinárodních organizacích, aktivní vystupování ČR na mezinárodních fórech, vnitřní koordinace pozic v mezinárodních organizacích a existence mechanismu, ve kterém si rezorty vyměňují informace o tom, jak postupují v mezinárodních organizacích.

Martina Václavíková (MZV) doplnila, že Ministerstvo zahraničních věcí se hlásí zejména k indikátoru podíl ODA na HND. V otázce indikátoru TOSSD, který v současné době zpracovává OECD, je dle jejího názoru nutné si vyjasnit, zda bude ÚV přebírat data od OECD nebo od MZV. Pokud by byl indikátor vztahován pouze k Cíli udržitelného rozvoje č. 16 Mír, spravedlnost a silné instituce, tak považuje za reálné ho sestavit. K indikátoru týkajícímu se koherence politik doporučila uvést jako gestora Úřad vlády.

Anna Kárníková (OUR ÚV) vysvětlila, že TOSSD je v současné době pouze experimentální indikátor, a to jak ho ČR bude sledovat je otázka v tuto chvíli nezodpověditelná. Vypracování metodiky indikátoru může ze strany OECD trvat až dva roky.

Klíčová oblast Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj

Martin Polášek (OUR ÚV) představil kapitolu Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj. Návrh indikátorů pro tuto oblast obsahuje textový úvod, protože je důležité sledovat, v jakém kontextu se údaje posuzují a jestli a jak vypovídají o široké nebo úzké škále problémů. Některé specifické cíle a indikátory se např. za pět let mohou proměnit. Apeloval na členy výboru, aby zasílali své návrhy indikátorů ke specifickým či alespoň strategickým cílům v této oblasti. Tři specifické cíle zatím indikátory nemají, pouze je v řádku význam indikátoru popsán typ problému, který chceme postihnout. Některé již zahrnuté indikátory nenaplňují dané cíle v plném rozsahu a jsme si vědomi toho, že budou muset být v budoucnu revidovány a nahrazeny takovými indikátory, které budou cíle pokrývat širěji.

Jiří Hrbek (ČSÚ) požádal o informace k otázce, jak bude probíhat sběr dat od gestorů a jak často budou muset gestoři data dodávat.

Anna Kárníková (OUR ÚV) informovala o tom, ÚV představí návrh mechanismu sběru dat od gestorů na příštím zasedání Výboru pro indikátory RVUR. V příštím návrhu již také bude mít každý indikátor své identifikační číslo.

Počet stran: 7

Počet příloh: 0

Zapsala: Mgr. et Mgr. Aneta Haimannová

Ověřila: PhDr. Anna Kárníková

Praha, 9.11.2016